

A méh

A méh (héberül: *debóráh*, latinul: *Apis mellifica*) a rovarok osztályába, a hártýásszárnyúak rendjébe, a méhfélék családjába tartozik. Számos faja létezik, ezekből a mézelő méh az egész földön elterjedt. A méhek közeli rokonságban vannak bizonyos darazsakkal is. A különbség köztük többek között az, hogy a méhek virágpór és méz keverékével etetik utódaikat, míg a darazsak állati eredetű táplálékkal, de a mézet sem vetik meg.

Ismeretes az ún. gyilkos méh, az afrikai mézelő méh egyik alfaja, ezeket halálesetek százaíért tesszük felelőssé.

A mézhózó méh az ember legkisebb „házi” állatának számít, mert a méhészet már az emberi kultúra korai szakaszában is kimutatható. Krisztus előtt 4000 évvel Egyiptomban az I. dinasztia idején a méh a művészet szimbólumaként jelenik meg. Egy egyiptomi relief Kr. e. 3000-ból a méhészet egy jelenetét mutatja be, mégpedig méz sajtolását a lépből. Az antik világ Görögországában a gyertyát méhviaszból készítették. Kr. e. 800 körül pedig az erjesztett mézital készítése terjedt el.

A méh ún. államalkotó rovar. A mézelő méhek egy csodálatosan rendezett államot képeznek, a méhrajt, amely 20 ezertől 70 ezer dolgozó méhből (nőneműek), egy királynőből és 500-tól 2000-ig számlálható heréből áll. A dolgozók alkotják a tulajdonképpeni „népet”. A királynő minden méhnek az anyja, az egész méhfamíliaának ő az élet forrása. A királynő tavasszal és nyáron kb. kétszáz ezer tojást rak le, a lép minden egyes cellájába egy tojást. Ha a királynő elpusztul, kihal az egész közösség.

A méhek a viasz létrehozásához kb. 20 kg mézet fogyasztanak el. Ebből a viaszból készülnek a lép pontos, hatszögletes sejtjei. A nektárt pedig a virágok kelyhéből szívják ki. 1 kg virágméz behordásához kb. 3 millió virágot kell meglátogatniuk.

A Bibliában a méhekkel, a mézzel és a viasszal gyakran találkozunk. Az emóriakkal vívott vesztés csatával kapcsolatban ezt olvassuk: „...*üldözöbe vettek benneteket, ahogyan a méhek szokták tenni...*” (5Móz 1,44); a zoltáros pedig ezt írja az őt megtámadó ellenségről: „*Körülvettek, mint a méhek...*” (Zsolt 118,12)

A Szentírás más helyein a méhek speciális szerepéről olvasunk: „...*idehívja az Úr a legyeket Egyiptom folyói mellől, és a méheket Asszíría földjéről*” (Ézs 7,18). Amikor Jákób fiai másodszer mentek Egyiptomba, apjuk így szólt: „...*vigyetek ajándékot annak az embernek (József): egy kis balzsamot, egy kis mézet...*” (1Móz 43,11) Ezékiel a világkereskedelem központjának számító Tírusz városról ezt mondja: „*Júda és Izráel kalmárai minnti búzát, füget, mézet, olajat és balzsamot adtak cserébe áruidért*” (Ez 27,17).

Sámson, az Úr választottja szüleivel együtt elment Timnába, hogy onnan feleséget vegyen a filiszteusok lányai közül. Útközben találkozott egy oroszlánkölyökkel, amely ordítva jött felé. Sámson, az Úrnak Szelleme által felindítva, kettészakította azt. Néhány nap múlva visszatérőben megnézte az oroszlán tetemét: „*Hát az oroszlán hullájában egy méhraj volt és méz!*” (Bír 14,8) Erre utalva, a lakodalma napján találós kérdést tett fel a vőfélyeknek: „*Étel jött az evőből, édes jött az erősből*” (14. v). De nem tudták megfejteni, csak csalással, az ifjú feleség által: „*Mi a méznél édesebb, s az oroszlánnál erősebb?*” (18. v)

Mózes énekében is megtaláljuk a mézet, amikor az Úr csodatetteiről énekel: „*Mézzel táplálta a sziklából, olajjal a kősziklából*” Izráelt, az Ő népét (5Móz 32,13). Keresztelő János is ezzel táplálkozott a pusztában: „...*teveszőr ruhát, és dereka körül bőrvet viselt, tápláléka pedig sáska és erdei méz volt*” (Mt 3,4). Az Énekek Énekében a vőlegény a menyasszonya szépségét és kedvességét így fejezi ki: „*Szűnméz csepeg ajkadról, menyasszonyom, méz és tej van a nyelveden...*” (Én 4,11)

A mézet nemcsak tápláléknak, hanem balzsamozó anyagnak is használták, és Egyiptomban már kb. Kr. e. 3000-ben alkalmazták, mintegy speciális eljárást, amihez a mézet is felhasználták.

Isten Igéjéről pedig ezt olvassuk:

„*Az Úr törvénye tökéletes, felüdíti a lelket. ...édesebb a méznél, a csurgatott méznél is*” (Zsolt 19,8. 11).

K. J.

